

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
Godišnje izvješće za 2014. godinu

Sažetak

svibanj 2015.

Tržište kapitala

Na tržištu kapitala tijekom 2014. nije bilo značajnijih pomaka. Trgovanje na Zagrebačkoj burzi d.d. iznosilo je 3,9 mlrd. kuna, čime je zabilježilo blagi porast (2,4%) u odnosu na 2013., a tome je najviše pridonijelo povećanje trgovanja obveznicama unutar knjige ponuda te blok prometa dionicama. Veći porast od burzovnih pokazatelja zabilježila je ukupna tržišna kapitalizacija svih financijskih instrumenata, i to za čak 10,0%, te je iznosila 202,1 mlrd. kuna, čemu je u prvom redu pridonijelo povećanje tržišne kapitalizacije obveznica. Trgovanje strukturiranim vrijednosnim papirima zabilježilo je značajan pad (43,6%), dok je njihova tržišna kapitalizacija narasla za 24,8%. Od tržišnih pokazatelja pojedini dionički indeksi kretali su se u različitim smjerovima: CROBEX je ostvario pad od 2,7%, dok je CROBEX10 narastao za 1,2%. Uveden je i novi dionički indeks CROBEXtr, koji u izračun uključuje i podatak o isplati dividendi i koji je zabilježio blagi rast od 0,6%.

Posredni nadzor Zagrebačke burze d.d. Hanfa je obavljala na temelju izvještaja koje je Zagrebačka burza d.d. bila dužna dostaviti Hanfi, kao i dodatnih podataka koje je dostavila na zahtjev Hanfe. Osim toga, Hanfa je radila analize poslovanja Zagrebačke burze d.d. u odnosu na praksu ostalih burzi u Europskoj uniji i nadležnih tijela u području nadzora objave propisanih informacija izdavatelja čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište.

Hanfa je redovno provodila i analize trgovanja financijskim instrumentima na uređenom tržištu i multilateralnoj trgovinskoj platformi, koje su u određenim slučajevima rezultirale sumnjom na zlouporabu tržišta te su prosljeđene na daljnje postupanje drugim nadležnim tijelima.

Također, Hanfa je od Zagrebačke burze d.d. zaprimila više prijava sumnje na manipulaciju tržištem i prijava sumnje na trgovanje na temelju povlaštene informacije, a na osnovi kojih je poduzela daljnje istražne radnje te je u određenim slučajevima detaljne analize, opise činjeničnog stanja i relevantnu dokumentaciju uputila nadležnim tijelima na daljnje postupanje.

Nad izdavateljima je Hanfa provodila posredan nadzor na način da je kontinuirano provjeravala objavljuju li izdavatelji propisane informacije koje su obvezni objavljivati te objavljuju li ih u propisanom roku i na propisanim mjestima te u kojem sadržaju. U slučaju učinjenih propusta Hanfa je na njih ukazivala i pozivala izdavatelje na njihovo ispravljanje. Izdavatelji su u službeni registar propisanih informacija, koji vodi Hanfa, dostavili 6.848 propisanih i ostalih informacija. Kod sedam izdavatelja proveden je nadzor nad procesom upravljanja i objavljivanja propisanih informacija.

Ukupna vrijednost transakcija namirenih u sustavu poravnanja i namire, kojim upravlja Središnje klirinško depozitarno društvo d.d., zabilježila je značajan porast, i to od 28,2% u odnosu na prethodnu godinu, te je iznosila 288,3 mlrd. kuna. Zabilježeno je ukupno 264,5 tis. transakcija vrijednosnim papirima, što predstavlja pad od 11,0% u odnosu na 2013. godinu.

Uz kontinuirani posredni nadzor Središnjeg klirinškog depozitarnog društva d.d. Hanfa je provela i dva neposredna nadzora nad informacijskim sustavom Središnjeg klirinškog depozitarnog društva d.d., a s obzirom na potrebu usklađenja s odredbama Uredbe EMIR¹.

Hanfa je provela i nadzor nad nefinancijskim drugim ugovornim stranama na temelju uzorka koji su činila 44 društva grupirana u tri kategorije. Cilj je bio utvrditi u kojem opsegu nefinancijske druge ugovorne strane sklapaju transakcije izvedenicama te pridržavaju li se obveza propisanih Uredbom EMIR. Prikupljeni su podaci analizirani i čine bazu za daljnje nadzorne aktivnosti Hanfe u tom području.

U skladu s izmjenama Zakona o tržištu kapitala iz 2013. Hanfa je tijekom protekle godine donijela predviđene pravilnike te je surađivala s Ministarstvom financija u pripremi prijedloga izmjena Zakona o tržištu kapitala radi usklađenja s odredbama Direktive Omnibus II². Tržište je obilježilo i stupanje na snagu propisa Europske unije koji su izravno primjenjivi u Republici Hrvatskoj: Uredbe CSDR³ i Delegirane uredbe Komisije (EU) br. 382/2014⁴. Također, Hanfa je intenzivno sudjelovala u aktivnostima Europske unije povezanim sa stupanjem na snagu paketa MiFID II⁵ i paketa MAR/CSMAD⁶, kao i u aktivnostima povezanim s Uredbom CRA3⁷ i Direktivom o transparentnosti⁸.

Investicijska društva

Na kraju 2014. bilo je aktivno osam investicijskih društava, 15 kreditnih institucija i sedam društava za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom koji su pružali investicijske usluge i obavljali investicijske aktivnosti. Njihovi su ukupni prihodi iznosili 226,7 mil. kuna i bili na približno istoj razini u odnosu na prethodnu godinu. Ukupna vrijednost imovine portfelja kojima upravljaju investicijska društva, kreditne institucije i društva za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom na kraju 2014. iznosila je 1,4 mlrd. kuna, što predstavlja povećanje od 21,3% u odnosu na 2013. godinu. Najveći utjecaj na navedeno povećanje imao je rast vrijednosti imovine portfelja kojim

¹ Uredba (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o OTC izvedenicama, središnjoj drugoj ugovornoj strani i trgovinskom repozitoriju, SL L 201

² Direktiva 2014/51/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o izmjeni direktiva 2003/71/EZ i 2009/138/EZ te uredbi (EZ) br. 1060/2009, (EU) br. 1094/2010 i (EU) br. 1095/2010 u pogledu ovlasti Europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje) i Europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za vrijednosne papire i tržišta kapitala), SL L 153

³ Uredba (EU) br. 909/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 2014. o poboljšanju namire vrijednosnih papira u Europskoj uniji i o središnjim depozitorijima vrijednosnih papira te izmjeni direktiva 98/26/EZ i 2014/65/EU te Uredbe (EU) br. 236/2012, SL L 257

⁴ Delegirana uredba Komisije (EU) br. 382/2014 od 7. ožujka 2014. o dopuni Direktive 2003/71/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu regulatornih tehničkih standarda za objavljivanje dopuna prospekta, SL L 111

⁵ Direktiva 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92/EZ i Direktive 2011/61/EU, SL L 173 i Uredba (EU) br. 600/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištima financijskih instrumenata i izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012, SL L 173

⁶ Uredba (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o zlouporabi tržišta (Uredba o zlouporabi tržišta) te stavljanju izvan snage Direktive 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i direktiva Komisije 2003/124/EZ, 2003/125/EZ i 2004/72/EZ, SL L 173 i Direktiva 2014/57/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o kaznenopravnim sankcijama za zlouporabu tržišta (Direktiva o zlouporabi tržišta), SL L 173

⁷ Uredba (EU) br. 462/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2013. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1060/2009 o agencijama za kreditni rejting, SL L 146

⁸ Direktiva 2004/109/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. prosinca 2004. o usklađivanju zahtjeva za transparentnošću u svezi podataka o izdavateljima čiji su vrijednosni papiri uvršteni u trgovanje na uređenom tržištu i o izmjeni Direktive 2001/34/EZ

upravljaju društva za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom (31,8%) i čija je ukupna vrijednost imovine na kraju 2014. iznosila 1,3 mlrd. kuna. Ukupna imovina povezana sa skrbištvom nad financijskim instrumentima krajem 2014. iznosila je 62,3 mlrd. kuna, što je povećanje od 12,0% u odnosu na prethodnu godinu, a iskazano je većim dijelom kod kreditnih institucija te manjim dijelom kod investicijskih društava.

Investicijska društva zabilježila su smanjenje dobiti od 8,9% u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu je šest investicijskih društava ostvarilo dobit u ukupnom iznosu od 4,2 mil. kuna, dok je jedno investicijsko društvo ostvarilo gubitak u ukupnom iznosu od 296,3 tis. kuna. Navedeno smanjenje dobiti pratilo je značajno smanjenje vrijednosti kapitala i imovine, koje je posljedica prestanka obavljanja investicijskih aktivnosti i s njima povezanih pomoćnih usluga investicijskog društva koje je činilo značajan udio u ukupnoj imovini i ukupnom kapitalu.

Normativne aktivnosti iz područja investicijskih društava odnosile su se najvećim dijelom na potpunu implementaciju zakonskog paketa CRD IV⁹ u zakonodavstvo Republike Hrvatske te je u skladu s time Hanfa donijela četiri pravilnika.

Hanfa je pokrenula deset neposrednih postupaka nadzora nad investicijskim društvima, društvima za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom i kreditnim institucijama te je na temelju njih izdala šest rješenja s mjerama za poboljšanje poslovanja odnosno s mjerama za otklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti, kao i dvije opomene investicijskim društvima. Donijela je i dva rješenja kojima su ukinuta odobrenja za rad investicijskim društvima (od čega je jedno društvo samo podnijelo zahtjev za ukidanje odobrenja za rad). Hanfa je nadzirala provedbe mjera iz rješenja, čime je utvrđeno da su sva investicijska društva postupila po tim mjerama.

Posredni nadzor društava za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom proveden je u dijelu analize strukture portfeljne imovine. Posredni nadzor investicijskih društava bio je usmjeren na izvještaje o adekvatnosti kapitala izrađene u skladu s odredbama paketa CRD IV koje su društva dostavila Hanfi, a na temelju kojih je izdano rješenje zbog prekoračenja najvećih dopuštenih izloženosti te je tom investicijskom društvu ukinuto odobrenje za rad temeljem vlastitog zahtjeva društva.

Investicijski fondovi

Na kraju 2014. bila su registrirana 23 društva za upravljanje investicijskim fondovima, što su dva društva manje u odnosu na prethodnu godinu, i to zbog pripajanja dvaju društava te oduzimanja odobrenja za rad jednom društvu. Od navedenih registriranih društava, 11 ih je obavljalo poslove upravljanja otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom i alternativnim investicijskim fondovima, sedam

⁹ Direktiva 2013/36/EU od 26. lipnja 2013. o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima, izmjeni Direktive 2002/87/EZ te stavljanju izvan snage direktiva 2006/48/EZ i 2006/49/EZ, SL L 176 i Uredba (EU) br. 575/2013 od 26. lipnja 2013. o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva i o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012, SL L 176

društava upravljalo je samo otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom, dok je pet društava upravljalo samo alternativnim investicijskim fondovima. Dobit nakon oporezivanja društava za upravljanje investicijskim fondovima iznosila je 46,6 mil. kuna, što je smanjenje od 6,4% u odnosu na prethodnu godinu.

Na kraju 2014. bila su registrirana 82 otvorena investicijska fonda s javnom ponudom (21 novčani, 10 obvezničkih, 10 mješovitih, 28 dioničkih i 13 ostalih), čime je nastavljen trend smanjenja njihova broja. Njihova neto imovina neznatno je smanjena u odnosu na 2013. te je iznosila 13,0 mlrd. kuna. Dionički fondovi ostvarili su prinose u rasponu od -15,5% do 27,5%, pri čemu je šest dioničkih fondova ostvarilo negativne prinose. Prinosi mješovitih fondova kretali su se u rasponu od -6,0% do 18,4%, a novčani i obveznički fondovi ostvarili su pozitivne prinose u rasponu od 0,7% do 2,7% odnosno od 0,04% do 9,5%. Prinosi otvorenih investicijskih fondova s javnom ponudom kategoriziranih kao „ostali fondovi“ kretali su se u rasponu od 6,1% do 12,9%.

U 2014. osnovana su dva alternativna investicijska fonda posebne vrste s privatnom ponudom (i to hedge fonda), kao i prvi otvoreni alternativni investicijski fond s javnom ponudom te je na kraju 2014. bilo registrirano 28 alternativnih investicijskih fondova. Neto imovina alternativnih investicijskih fondova iznosila je 2,6 mlrd. kuna, što predstavlja povećanje od 24,2% u odnosu na 2013., a navedeno je prvenstveno posljedica porasta neto imovine alternativnih investicijskih fondova rizičnog kapitala s privatnom ponudom – fondova za gospodarsku suradnju, i to za 107,3%.

Tijekom 2014. donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o alternativnim investicijskim fondovima, kojima je u pravni sustav Republike Hrvatske prenesena Direktiva 2013/14/EU¹⁰, te su time izvršene određene izmjene djelatnosti društava za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom i društava za upravljanje alternativnim investicijskim fondovima. Tim su izmjenama unesene i odredbe koje propisuju da navedena društva moraju izbjegavati preveliko oslanjanje na kreditne rejtinge i unaprijediti proces upravljanja rizicima, a sve u svrhu zaštite ulagatelja i poboljšanja kvalitete ulaganja.

Hanfa je na temelju Zakona o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom tijekom 2014. donijela jedan, a na temelju Zakona o alternativnim investicijskim fondovima šest pravilnika te je donijela niz izmjena i dopuna postojećih pravilnika kojima je reguliran rad otvorenih investicijskih fondova s javnom ponudom i alternativnih investicijskih fondova.

¹⁰ Direktiva 2013/14/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2013. o izmjeni Direktive 2003/41/EZ o djelatnostima i nadzoru institucija za strukovno mirovinsko osiguranje, Direktive 2009/65/EZ o usklađivanju zakona i drugih propisa u odnosu na subjekte za zajednička ulaganja u prenosive vrijednosne papire (UCITS) i Direktive 2011/61/EU o upraviteljima alternativnih investicijskih fondova u odnosu na preveliko oslanjanje na kreditne rejtinge, SL L 145

Hanfa je i u 2014. sudjelovala u radnoj skupini za izradu nacrtu novog Zakona o Fondu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.

Kroz odbore ESMA-e Hanfa je sudjelovala u razradi savjeta Europskoj komisiji, tehničkih standarda, smjernica i preporuka koje se odnose na Direktivu UCITS IV¹¹ i Direktivu AIFMD¹² te u izradi tehničkih savjeta Europskoj komisiji o delegiranim aktima iz Direktive UCITS V¹³. Također, sudjelovala je u radu radne skupine Vijeća Europske unije zadužene za raspravu u vezi s Prijedlogom Uredbe ELTIF¹⁴ te u raspravama na temu Prijedloga Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o novčanim fondovima¹⁵.

U 2014. istekli su zakonski rokovi za usklađenje društava s odredbama Zakona o investicijskim fondovima s javnom ponudom i Zakona o alternativnim investicijskim fondovima te nizom pripadajućih propisa koji su stupili na snagu u prethodnoj godini. Hanfa je nakon isteka zakonskih rokova pokrenula 12 neposrednih nadzora nad društvima za upravljanje, od kojih je devet dovršeno, te su donesena dva rješenja o otklanjanu utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti, u skladu s kojima su društva i postupila.

Zbog utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti sastavljeno je osam zapisnika o posrednom nadzoru, a na osnovi njih Hanfa je donijela dva rješenja o otklanjanju utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti, dok je za ostale nezakonitosti i nepravilnosti utvrđeno kako su ih društva otklonila po primitku zapisnika.

Drugi i treći stup mirovinskog osiguranja i isplata mirovina

U 2014. u Republici Hrvatskoj poslovala su četiri društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima, pri čemu je svako društvo upravljalo po jednim obveznim mirovinskim fondom svake od novouvedenih kategorija A, B i C. Broj članova obveznih mirovinskih fondova nastavio je rasti i u 2014. (za 0,2% u odnosu na 2013.) te je na kraju godine iznosio 1.705.720. Ukupna neto imovina obveznih mirovinskih fondova iznosila je 66,3 mlrd. kuna. Prinos indeksa MIREX kategorije B krajem 2014. iznosio je 11,4%, indeksa MIREX kategorije A 4,6%, a indeksa MIREX kategorije C 2,9%.

U protekloj godini poslovala su i četiri društva za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima, koja su upravljala s ukupno šest otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova i 16 zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova. Broj članova otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova i dalje je rastao (za 7.8% u odnosu na 2013.) te je na kraju godine iznosio 220.527. Ukupni bruto doprinosi članova otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova također su porasli (za 22,4% u odnosu na 2013.) te su iznosili 357,3 mil. kuna. Povećala se i neto imovina otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova (za 20,1% u odnosu

¹¹ Direktiva 2009/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o usklađivanju zakona i drugih propisa koji se odnose na subjekte za zajednička ulaganja u prenosive vrijednosne papire, SL L 176

¹² Direktiva 2011/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2011. o upraviteljima alternativnih investicijskih fondova i o izmjenama i dopunama Direktiva 2003/41/EZ i 2009/65/EZ te Uredbi (EZ) br. 1060/2009 i (EU) br. 1095/2010, SL L 174

¹³ Direktiva 2014/91/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 2014. o izmjeni Direktive 2009/65/EZ o usklađivanju zakona i drugih propisa u odnosu na subjekte za zajednička ulaganja u prenosive vrijednosne papire (UCITS) u pogledu poslova depozitara, politika nagrađivanja i sankcija, SL L 257/186

¹⁴ Uredba Europskog parlamenta i Vijeća o europskim fondovima za dugoročna ulaganja, 2013/0214 (COD)

¹⁵ Uredba Europskog parlamenta i vijeća o novčanim fondovima, 2013/0306 (COD)

na prethodnu godinu) te je iznosila 2,7 mlrd. kuna. Svi otvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi u 2014. ostvarili su pozitivne prinose, i to u rasponu od 8,2% do 13,2%.

Broj članova zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova također je nastavio rasti (za 5,5% u odnosu na 2013.) te je iznosio 23.927, a povećala se i njihova neto imovina (za 20,5% u odnosu na 2013.), koja je iznosila 596,2 mil. kuna. U odnosu na 2013. ukupne uplate bruto doprinosa članova zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova porasle su za 4,7% i iznosile 86,4 mil. kuna. U prošloj godini zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi ostvarili su prinose u rasponu od 7,4% do 12,9%.

U Republici Hrvatskoj osnovano je i djeluje samo jedno mirovinsko osiguravajuće društvo. Vrijednost njegove ukupne imovine u 2014. iznosila je 412,7 mil. kuna, što je porast od 80,6 mil. kuna, odnosno 24,3% u odnosu na 2013. godinu. U razdoblju od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2014. mirovinsko osiguravajuće društvo ostvarilo je kao rezultat poslovanja dobit nakon oporezivanja u iznosu od 3,0 mil. kuna, dok je ukupan broj korisnika na dan 31. prosinca 2014. iznosio 14.801, od čega je bilo 14.705 korisnika dobrovoljnog mirovinskog osiguranja i 96 korisnika obveznog mirovinskog osiguranja.

U 2014. godini stupila je na snagu nova regulativa, kojom su dva postojeća sustava (obvezni i dobrovoljni) razdvojena iz objedinjenog u dva zasebna zakonodavna okvira: Zakon o obveznim mirovinskim fondovima i Zakon o dobrovoljnim mirovinskim fondovima. Njima su precizno regulirani uvjeti za osnivanje i prestanak rada mirovinskih fondova i mirovinskih društava, njihova organizacijska struktura, temeljni kapital i disperzija ulaganja imovine članova, a naglasak je stavljen na osiguravanje kontinuiranog investicijskog procesa i sveobuhvatan sustav upravljanja rizicima mirovinskih društava.

Unutar postojećeg sustava obveznog mirovinskog osiguranja temeljem individualne kapitalizirane štednje uvedene su tri nove kategorije mirovinskih fondova (A, B i C), kojima upravlja isto mirovinsko društvo, a koje se s obzirom na razdoblje umirovljenja članova međusobno razlikuju po ograničenjima ulaganja imovine i investicijskoj strategiji. Uvedene su i značajne izmjene institucionalnog okvira, ponajprije uvođenjem mogućnosti da mirovinsko društvo koje je do tada moglo upravljati samo obveznim mirovinskim fondom obavlja i djelatnosti osnivanja i upravljanja dobrovoljnim mirovinskim fondovima. Za dobrovoljno mirovinsko društvo uvedena je mogućnost da pored djelatnosti osnivanja i upravljanja dobrovoljnim mirovinskim fondovima može obavljati i djelatnost osnivanja i upravljanja otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom.

U 2014. na snagu je stupio Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima, kojim je uređeno osnivanje i poslovanje mirovinskih osiguravajućih društava te su uređeni mirovinski programi obveznog i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje i mirovinski programi na temelju jednokratne uplate osoba u mirovinsko osiguravajuće društvo. Osim toga, uređene su mirovine i njihova isplata te su unaprjeđena i postojeća zakonska rješenja povezana s nadzorom. Na temelju navedenih zakona Hanfa je u 2014. donijela pravilnike koji detaljnije uređuju predmetnu materiju.

Posredni nadzor nad poslovanjem mirovinskih fondova i mirovinskih društava provodio se analizom dostavljenih dnevnih i periodičnih izvještaja o njihovu poslovanju te godišnjih financijskih izvještaja revidiranih od strane neovisnog ovlaštenog revizora, kao i analizom ostalih prikupljenih informacija od strane subjekata nadzora. Nadzor nad poslovanjem mirovinskog osiguravajućeg društva provodio se na temelju financijskih i dopunskih izvještaja, aktuarske procjene, kao i izvještaja na zahtjev Hanfe koje je društvo dužno dostavljati Hanfi.

Osiguranje

Na tržištu osiguranja na dan 31. prosinca 2014. poslovalo je 25 društava za osiguranje i jedno društvo za reosiguranje sa sjedištem u Republici Hrvatskoj. Osim toga, na tržištu osiguranja djelovao je i Hrvatski ured za osiguranje, kao udruženje društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, te Hrvatski POOL za osiguranje i reosiguranje nuklearnih rizika, GIU. Poslove zastupanja u osiguranju odnosno posredovanja u osiguranju i reosiguranju obavljalo je 241 društvo za zastupanje u osiguranju, 42 društva za posredovanje u osiguranju i reosiguranju, 158 obrta za zastupanje u osiguranju, 25 kreditnih institucija te HP - Hrvatska pošta d.d.

Zaračunata bruto premija osiguranja u 2014. iznosila je 8,6 mlrd. kuna te je bila za 0,5 mlrd. kuna ili 5,7% niža u odnosu na premiju ostvarenu u 2013. godini. Zaračunata bruto premija reosiguranja iznosila je 335,7 mil. kuna te je u odnosu na 2013. zabilježila pad od 61,7 mil. kuna ili 15,5%.

Na razini tržišta osiguranja ostvaren je gubitak od 136,1 mil. kuna, za razliku od 2013., kada je ostvarena neto dobit u iznosu od 465,7 mil. kuna. Od toga je u 2014. neto dobit u iznosu od ukupno 480,4 mil. kuna iskazalo 18 društava za osiguranje, dok je gubitak od 616,5 mil. kuna iskazalo sedam društava za osiguranje i jedno društvo za reosiguranje. Na iskazivanje gubitka u najvećoj je mjeri utjecao rezultat iz skupine neživotnih osiguranja, u kojoj je u 2014. ostvaren gubitak od 283,3 mil. kuna. Od navedenog iznosa, gubitak od 603,4 mil. kuna iskazala su četiri društva za osiguranje i jedno društvo za reosiguranje, dok je dobit u iznosu od 320,1 mil. kuna iskazalo 14 društava za osiguranje. U skupini životnih osiguranja kao rezultat poslovanja ostvarena je dobit od 147,2 mil. kuna, od čega se 171,0 mil. kuna odnosilo na dobit deset društava za osiguranje, dok je gubitak od 23,8 mil. kuna iskazalo pet društava za osiguranje. Ukupni prihodi od usluga zastupanja u osiguranju i posredovanja u osiguranju i reosiguranju u 2014. iznosili su 352,6 mil. kuna, što je za 3,7 mil. kuna, odnosno 1,0% manje u odnosu na prethodnu godinu.

Na dan 31. prosinca 2014. ukupna imovina Hrvatskog ureda za osiguranje iznosila je 10,2 mil. kuna, što je za 23,5% više u odnosu na 2013., dok je imovina Garancijskog fonda iznosila 18,1 mil. kuna, smanjivši se za 8,4% u odnosu na prethodnu godinu. Hrvatski POOL za osiguranje i reosiguranje nuklearnih rizika, GIU zabilježio je na dan 31. prosinca 2014. ukupnu imovinu u iznosu od 86,5 mil. kuna, što je povećanje od 10,7% u odnosu na isti dan prethodne godine.

U 2014. na snagu je stupio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju, kojim su uvedene značajne promjene u postojećoj regulativi. Na temelju tog zakona, kao i u skladu sa zakonodavnim okvirom Europske unije i Direktivom Solventnost II¹⁶, Hanfa je donijela nove pravilnike, izmjene već postojećih pravilnika, smjernice te izmjene statističkih standarda osiguranja. Zaposlenici Hanfe bili su uključeni i u aktivnosti izrade novog Zakona o osiguranju. Tijekom protekle godine na snagu je također stupio i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu.

Velik dio Hanfinih aktivnosti u 2014. temeljio se na EIOPA-inim smjernicama za pripremnu fazu za novi regulatorni sustav u skladu s Direktivom Solventnost II, pri čemu je Hanfa surađivala s društvima za osiguranje i društvom za reosiguranje kako bi se osigurala adekvatna priprema za nadolazeći regulatorni okvir. U vezi s tim potrebno je naglasiti intenzivan rad na ranije započetom pristupu provođenja nadzora temeljenog na rizicima, tijekom kojeg je Hanfa, umjesto nagle i direktne promjene s metode usklađenosti na nadzor temeljen na rizicima, razvijala module rizika i metodologiju takvog nadzora te provodila kvalitativnu procjenu rizičnosti društava za osiguranje.

Tijekom prošle godine Hanfa je provodila 15 postupaka neposrednih nadzora nad subjektima tržišta osiguranja, od kojih su dva neposredna nadzora bila izvanredna, a preostalih 13 redovni. Pet je postupaka započeto u 2013., a završeno u 2014. godini. Osam postupaka neposrednih nadzora započeto je i završeno u 2014., dok su dva postupka započeta u 2014. nastavljena i u 2015. godini. Od spomenutih 15 postupaka neposrednih nadzora, 12 postupaka odnosilo se na društva za osiguranje, dva postupka na društva za zastupanje u osiguranju, dok se jedan postupak odnosio na Hrvatski POOL za osiguranje i reosiguranje nuklearnih rizika, GIU. Posredni nadzor nad subjektima nadzora provodio se putem kontinuirane provjere pravilnog obavljanja poslova osiguranja te usklađenosti društava za osiguranje s nadzornim odredbama.

Leasing

Poslove leasinga tijekom 2014. obavljala su kao i u godini prije 23 leasing društva. Ukupna imovina leasing društava zabilježila je smanjenje u odnosu na prethodnu godinu od 9,3% i iznosila je 17,9 mlrd. kuna.

Tržište leasinga već je šestu godinu zaredom zabilježilo smanjenje iznosa ukupne aktive i vrijednosti ugovora. Vrijednosti novozaključenih ugovora u zadnje tri godine na godišnjoj razini stabilizirale su se i kretale u rasponu od 4,8 do 5,6 mlrd. kuna, a u 2014. godini ta je vrijednost iznosila 5,2 mlrd. kuna.

U 2014. na razini leasing društava bio je iskazan negativan rezultat poslovanja, koji se ogleda u gubitku nakon oporezivanja u iznosu od 69,8 mil. kuna (247,8 mil. kuna u 2013.).

¹⁶ Direktiva 2009/138/EZ Europskoga Parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II), SL L 335

Tijekom 2014. pokrenuta su četiri postupka redovnog neposrednog nadzora nad leasing društvima. Pritom su nadzorne aktivnosti Hanfe bile usmjerene na provjeru upravljanja kreditnim rizikom te na postupanje leasing društava po redovnom i prijevremenom prestanku ugovora o leasingu.

Factoring

Imovina društava koja obavljaju poslove faktoringa (dalje: faktoring društva) iznosila je na dan 31. prosinca 2014. godine 7,8 mlrd. kuna te se smanjila za 277,9 mil. kuna ili 3,4% u odnosu na dan 31. prosinca 2013. godine. Na pad imovine najviše je utjecalo smanjenje potraživanja po osnovi faktoringa u iznosu od 221,1 mil. kuna, uz istovremeni porast potraživanja po osnovi eskonta mjenica u iznosu od 49,8 mil. kuna. U strukturi aktive na kratkotrajnu imovinu odnosilo se čak 98,0% ukupne aktive, što je uobičajeno s obzirom na predmetnu djelatnost. Najznačajnija stavka kratkotrajne imovine bili su poslovi eskonta mjenica (61,4% aktive).

Neto dobit faktoring društava za 2014. iznosila je 215,1 mil. kuna, što je za 31,7% više u odnosu na 2013. godinu. Ukupni prihodi faktoring društava iznosili su 789,3 mil. kuna te su bili manji za 38,4 mil. kuna u odnosu na prethodnu godinu, dok su rashodi s iznosom od 519,6 mil. kuna bili za 101,4 mil. kuna manji u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje. Na povećanje dobiti nakon oporezivanja u 2014. u odnosu na 2013. najvećim je dijelom utjecalo povećanje neto dobiti od kamata (ostvarene zbog povećanja prihoda od kamata), koja je porasla za 10,3%, te smanjenje gubitka iz ostalih prihoda i rashoda (prvenstveno ostvarenog zbog smanjenja ostalih rashoda). Od 16 faktoring društava njih je 14 u 2014. iskazalo dobit nakon oporezivanja u ukupnom iznosu od 216,3 mil. kuna. Istovremeno su dva društva ostvarila gubitak nakon oporezivanja u iznosu od 1,2 mil. kuna.

Volumen transakcija u 2014. iznosio je 18,8 mlrd. kuna, što je povećanje od 11,0% u odnosu na 2013. godinu. U razdoblju od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2014. faktoring društva otkupila su fakture po poslovima faktoringa u vrijednosti od 3,7 mlrd. kuna, dok su po poslovima eskonta mjenica otkupila mjenice u iznosu od 15,2 mlrd. kuna.

Tijekom prve polovine 2014. predstavnici Hanfe sudjelovali su u Radnoj skupini za izradu Nacrta prijedloga Zakona o faktoringu. Zakon o faktoringu stupio je na snagu u kolovozu 2014., a područja koja uređuje obuhvaćaju uvjete za osnivanje, poslovanje i prestanak rada faktoring društva, ugovor o faktoringu, prava i obveze subjekata u poslovima faktoringa, izvještavanje, nadzor poslovanja faktoring društava, upravljanje rizicima te način i uvjete za prekogranično obavljanje djelatnosti faktoringa. Danom stupanja na snagu Zakona o faktoringu počeo je teći rok od 12 mjeseci za usklađenje onih pravnih osoba koje obavljaju poslove faktoringa i koje su upisane u sudski registar, a imaju namjeru nastaviti poslovanje kao faktoring društvo u skladu s odredbama Zakona o faktoringu. Na temelju odredaba tog zakona kojima je propisana obveza Hanfe da u roku od šest mjeseci od dana njegova stupanja na snagu donese predviđene pravilnike, Hanfa je krajem 2014. donijela tri pravilnika.

Težište aktivnosti Hanfe odnosilo se na provedbu različitih istraživanja te analizu tržišta faktoringa u Republici Hrvatskoj s aspekta analize rizika djelatnosti faktoringa te vrsta i karakteristika pojedinih proizvoda i poslova koje faktoring društva obavljaju. Navedena istraživanja i analize provedeni su s ciljem sagledavanja stanja na tržištu te u svrhu izrade pravilnika koji se na temelju odredaba Zakona o faktoringu trebaju donijeti.

Sudski postupci

Hanfa je tijekom 2014. godine podnijela ukupno 17 optužnih akata za pokretanje prekršajnog postupka iz područja investicijskih fondova, tržišta kapitala i tržišta osiguranja. U jednom predmetu donesena je pravomoćna osuda, dok za preostalih 16 predmeta postupak još nije završen. Protiv rješenja i zaključaka Hanfe tijekom 2014. pokrenuto je 12 upravnih sporova pred upravnim sudovima Republike Hrvatske. Devet je sporova iz područja tržišta kapitala, a preostala tri odnose se na leasing, osiguranje i investicijska društva. Dvije tužbe odbačene su kao nedopuštene, jedan je postupak obustavljen, a preostalih devet još je u tijeku. Hanfa je tijekom 2014. podnijela dvije kaznene prijave protiv tri fizičke osobe zbog kaznenog djela nesavjesnog gospodarskog poslovanja i zbog kaznenog djela zlouporabe tržišta kapitala.

Sudjelovanje u radu institucija Europske unije i domaća i međunarodna suradnja

Hanfa je tijekom protekle godine aktivno sudjelovala u radu europskih regulatornih tijela ESMA-e i EIOPA-e. Održano je osam sastanaka Odbora nadzornih tijela ESMA-e i sedam sastanaka Odbora nadzornih tijela EIOPA-e, na kojima su se, među ostalim, donosile odluke o smjernicama te regulatornim i provedbenim tehničkim standardima kojima se uređuju financijska tržišta. Predstavnici Hanfe također su bili uključeni u rad odbora (operativnih tijela) ESMA-e i EIOPA-e, na kojima se izrađuju nacrti regulative i ostali dokumenti koje usvaja Odbor nadzornih tijela. Rad u ESMA-i fokusirao se na usklađivanje nadzornih praksi, jačanje međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, jačanje suradnje s trećim zemljama, normativne aktivnosti koje uređuju upakirane investicijske proizvode za male ulagatelje i analizu sistemskih rizika. Fokus rada EIOPA-e bio je na smjernicama i tehničkim standardima koji se temelje na Direktivi Solventnost II, provođenju testova otpornosti na stres, kao i nastavku rada na zaštiti potrošača. Predstavnici Hanfe također su sudjelovali u radu ESRB-a, gdje je fokus rada bio na prepoznavanju rizika i ranjivosti financijskog sustava te jačanju okvira makrobonitetnih politika.

Hanfa je sudjelovala i u radu radne skupine za financijske usluge Vijeća Europske unije, i to u izradi četiriju propisa iz svoje nadležnosti koji uređuju strukovno mirovinsko osiguranje, poslovanje fondova za dugoročna ulaganja, poslovanje novčanih fondova i poslovanje zastupnika i posrednika u osiguranju.

Osim toga, predstavnici Hanfe sudjelovali su i u radu Vijeća za financijsku stabilnost, koji je započeo s radom u 2014. godini, kao i u u izradi zakona iz svoje nadležnosti te povezanih zakona kao što su Prekršajni zakon, Zakon o računovodstvu i sl.

Hanfa kontinuirano nadzire svoje subjekte nadzora te surađuje s domaćim i međunarodnim stranim tijelima u pogledu sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. U tom je smislu temeljem nalaza iz provedenih nadzora Hanfa u 2014. donijela tri rješenja i zaključak kojima se nalaže otklanjanje nepravilnosti i nezakonitosti, a u skladu s kojima su subjekti nadzora i postupili.

Aktivnosti povezane sa zaštitom potrošača i informiranjem javnosti

U 2014. Hanfa je zaprimila 147 predstavki, što je za 26,9% manje u odnosu na prethodnu godinu. Najviše predstavki odnosilo se na tržište osiguranja (39,5%), tržište kapitala (21,1%) i tržište leasinga (19,7%). U sklopu kontinuirane edukacije korisnika financijskih usluga Hanfa je nastavila s objavljivanjem edukativnih tekstova i ostalih informacija na svojim internetskim stranicama, a također je sudjelovala u izradi Prijedloga Nacionalnog strateškog okvira financijske pismenosti. Članovi Upravnog vijeća i zaposlenici Hanfe sudjelovali su u protekloj godini kao predavači na seminarima obrazovnih, profesionalnih i državnih institucija kako bi stručnu i širu javnost pobliže upoznali s radom Hanfe i njezinih subjekata nadzora te da bi informirali o novinama koje donose novi propisi Europske unije iz područja financijskih usluga.

Opće poslovanje Hanfe i sjednice Upravnog vijeća i Savjeta

Hanfa je u 2014. nastavila s provedbom IT projekata. Implementiran je sustav za upravljanje dokumentima (DMS) i uvedena je ePisarnica, čime je povećana učinkovitost i transparentnost u poslovnim procesima. Provedena je i reorganizacija matičnih podataka, čime su stvoreni uvjeti za uvođenje skladišta podataka (DWH). IT sustav Hanfe povezan je s IT sustavima ESMA-e, a u 2014. izvršene su pripreme za spajanje s IT sustavom EIOPA-e u novom izvještajnom formatu.

Kako zbog značajnog angažmana u radu europskih nadzornih tijela (EIOPA-e i ESMA-e) tako i zbog ostalih aktivnosti povezanih s članstvom u Europskoj uniji te zbog novih ovlasti koje Hanfa ima temeljem Zakona o faktoringu, u 2014. je došlo do značajnog povećanja obveza Hanfe, uslijed čega je došlo i do povećanja broja zaposlenih na ukupno 151 osobu, što je za devet više nego na kraju prethodne godine. Hanfa kontinuirano provodi stručno usavršavanje svojih zaposlenika kroz interne radionice, seminare i stručne edukacije koje organiziraju EIOPA i ESMA.

Tijekom 2014. godine Hanfa se financirala iz naknada od imovine i prihoda subjekata nadzora te naknada za pružene usluge. Ukupni prihodi iznosili su 53,4 mil. kuna, a rashodi 45,5 mil. kuna. Prihodi od naknada od imovine i prihoda subjekata nadzora iznosili su 45,2 mil. kuna, dok su prihodi od pruženih usluga iznosili 7,3 mil. kuna. Rashodi za radnike iznosili su 31,0 mil. kuna, materijalni rashodi 13,4 mil. kuna, a rashodi amortizacije 1,1 mil. kuna. Rastu materijalnih rashoda doprinijelo je članstvo u europskim nadzornim tijelima u iznosu od 4,1 mil. kuna u 2014. godini.

Tijekom 2014. održano je 80 sjednica Upravnog vijeća Hanfe, na kojima su donesene odluke kojima se među ostalim donose podzakonski akti te rješenja kojima se uređuje poslovanje subjekata nadzora.

Također su održane četiri sjednice Savjeta Hanfe, na kojima se raspravljalo o zakonskim i regulatornim promjenama i aktualnim temama iz pojedine financijske industrije.